

Strategiska folkhälsorådets verksamhetsplan med budget för år 2017

Godkänd av Strategiska folkhälsorådet 161019

Sammanfattning

Folkhälsoarbetet i Skövde kommun har under en lång period av år skett i samverkan med Västra Götalandsregionens och Östra Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN). Under 2015 förändrades organisationen såväl i regionen som i kommunen. Hälso- och sjukvårdsnämnden kom att omfatta hela Skaraborg, Östra Hälso- och sjukvårdsnämnden och folkhälsofrågan lyftes i kommunen till kommunstyrelsen med en beredning, beredningen för medborgare och folkhälsa. Även det samordnande forumet mellan kommun och HSN utvecklades till ett mer strategiskt råd, Strategiska folkhälsorådet.

År 2015 antogs ett folkhälsopolitiskt program av kommunfullmäktige vilket sträcker sig över mandatperioden. Programmet ligger som ett raster över samtliga sektorer, direkt under programförklaringen för mandatperioden, och över kommunens strategiska plan med budget. Under 2016 antogs ett barn- och ungdomspolitiskt program, 0-25 år, med samma prioriterade områden som det folkhälsopolitiska programmet. Utifrån dessa program arbetar folkhälsan och barn- och ungdom gemensamt med områdena och arbetet bedrivs även sektorsövergripande.

Våren 2016 genomfördes en workshop i beredning medborgare och folkhälsa vilken resulterade i ett förslag om att fortsätta stödja det långsiktiga utvecklingsarbetet som har påbörjats enligt det folkhälsopolitiska programmet. Därför fortlöper många av de aktiviteter som påbörjats under 2016 även 2017.

Under 2017 kommer ett strategiunderlag för Vision Skövde 2025 tas fram som underlag till nytt folkhälsopolitiskt program inför nästa mandatperiod.

Ett av kommunens utvecklingsområden är ”kunskapsutveckling och arbete - viktigt med starka kopplingar”. En mycket viktig del av detta är att ge barn och ungdomar goda förutsättningar att lyckas i skolan ”fullföljda studier” som även är ett av beredningen för hållbar utvecklings (BHU) fem utvecklingsområden.

Forum för strategiska folkhälsofrågor

Skövde kommun har under en lång rad av år samverkat med Västra Götalandsregionens Östra Hälso- och sjukvårdsnämnd (HSN). Samverkan som sker via ett avtal, har som syftet att främja en god och jämlik hälsa i befolkningen.

I avtalet regleras förutom de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten, som innebär att vardera huvudman lägger 15 kronor per kommuninvånare, också inriktningen för det lokala folkhälsoarbetet:

1. utveckla det lokala folkhälsoarbetet till ett strategiskt och prioriterat utvecklingsområde
2. arbeta för att folkhälsoarbetet ska vara integrerat i ordinarie verksamhet
3. följa och analysera hälsoutvecklingen hos kommuninvånarna
4. utifrån hälsoläget i kommunen initiera och lämna förslag på mål och inriktning för folkhälsoarbetet

5. ha tydliga mål för folkhälsoarbetet
6. styrning och uppföljning av folkhälsoarbetet integreras i kommunens ledningssystem
7. utveckla samarbetet med andra aktörer i samhället
8. följa upp och utvärdera vidtagna åtgärder
9. ansvara för budget, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

I syfte att leva upp till punkterna i avtalet är folkhälsoarbetet organiserat enligt nedan:

Skövde kommun har ett sektorsövergripande folkhälsopolitiskt program antaget av kommunfullmäktige vilket ska följas upp av kommunstyrelsen. Programmet bygger på ett välfärdsbokslut, "Strategiunderlag för Vision Skövde 2025". Strategiunderlaget innehåller en beskrivning av hälsoläget bland invånarna i Skövde och en modell för folkhälsoarbetet i kommunen samt rekommendationer för prioriterade områden (se ovan punkt 1, 2, 3, 4, 6, 8).

Det folkhälsopolitiska programmet pekar tydligt ut prioriterade områden och hur man kan arbeta för att skapa förutsättningar för det goda livet (5).

Ansvar för budget, verksamhetsplan, verksamhetsberättelse ligger hos det Strategiska rådet som avrapporterar till HSN och kommunstyrelsen (9).

Det Strategiska folkhälsorådets möten förbereds i en beredning som består av vice ordförande i rådet (HSN), ordförande i beredningen för medborgare och folkhälsa tillsammans med sektorchefen i SMS (sektorn för medborgare och samhällsutveckling), kommunens folkhälsostrateg och regionens folkhälsostrateg (sammankallande).

För kommunens verksamhet inom folkhälsoområdet finns två folkhälsostrateger anställda, en från vardera huvudman.

För att kunna driva det folkhälsopolitiska programmet sektoröverskridande bildades hösten 2015 en tjänstemannagrupp med representation från, förutom Närhälsan och folktandvården, samtliga sektorer. Tjänstemannagruppen uppdrag innefattar även det barn- och ungdomspolitiska programmet.

Folkhälsopolitiskt program

En kommun har stora möjligheter att påverka förutsättningarna för god folkhälsa genom att förbättra människors livsvillkor (de förhållande om omger individen) och livsmiljö (både den fysiska och den psykosociala).

Kommunfullmäktige antog juni 2015 det folkhälsopolitiska programmet. Under aktuell mandatperiod inriktar sig programmet på tre av visionens utvecklingsområden, Attraktiva boendemiljöer, Kunskapsutveckling och Tillsammans.

Nedan beskrivs verksamheter/aktiviteter vilka är planerade för 2017.

Attraktiva boendemiljöer/livsmiljöer – sociala och fysiska frågor hänger ihop

Från det folkhälsopolitiska programmet:

Inom området boendemiljöer har vi kommit en bra bit på väg i Skövde men en genomgång av statistik visar att det finns tydliga geografiska och sociala skillnader i såväl levnadsvillkor, livsmiljöer, levnadsvanor som i befolkningens hälsa. Denna slutsats baseras på ett antal nyckeltal för att mäta skolprestationer, arbetslöshet, utbildningsnivå, ekonomiska och sociala förutsättningar.

Vi skapar förutsättningar för det goda livet genom att:

- **utveckla en modell för en aktiv och hållbar områdesutveckling (stadsdelar, yttertätorter) med fokus på livsvillkor och livsmiljö**

Utvecklingen av arbetet med en modell för hållbar områdesutveckling fortsätter 2017.

Arbetet med denna modell påbörjades under 2016 av den områdesutvecklare som anställts. Fokus för områdesutvecklaren är Södra Ryd och framöver även att utveckla Skövdes yttertätorter. Arbetet har påbörjats i Tidän 2016 som är ett fortsatt utvecklingsområde även 2017.

Syftet är att utveckla mötesplatser och därigenom skapa en mer attraktiv stadsdel/yttertätort för alla och stärka demokratin tillsammans med de boende.

- **utifrån ett mångfaldsperspektiv utveckla mötesplatser där människor får möjlighet att utöka sina sociala nätverk och få det stöd de behöver. Mötesplatserna kan vara fysiska eller digitala**

Hösten 2016 startar en ny familjecentral i Skövde. Samverkansparter är i första hand socialtjänsten, förskolan, mödravården och sex vårdcentraler. Stödet av utvecklingen av familjecentralens verksamheten i kommunen kommer fortsätta under 2017. Verksamheten utvärderas efter två år.

Familjecentralen Symfoni i Södra Ryd ingår i Skaraborgs projekt "Att utveckla familjecentraler inför framtiden" som pågår 2015-2017. Östra hälso- och sjukvårdsnämnden har beviljat medel för att ge möjlighet till utvecklingsarbete och kompetenshöjning av familjecentralernas praktiska arbete, verksamhetens ledning och samverkan internt inom familjecentralen och externt mellan varandra i nätverket.

Fritidsgårdarna tillsammans med Nyeport – ungdomens hus, är viktiga arenor för våra ungdomar. Hösten 2015 genomfördes en kartläggning och en utvärdering av arbetet. Resultatet används för att kvalitetshöja verksamheten. Här är flera aktiviteter på gång, vilka kommer stödjas under 2017.

- **utveckla dialogen med medborgarna**

I Skövde kommuns programförklaring 2014-2018 står att medborgarengagemanget och utbytet med civilsamhället ska öka. Utifrån detta har kommunstyrelsen beslutat att arbeta utifrån projektdirektivet "Ökat medborgarengagemang och utbyte med civilsamhället". Arbetet syftar till att ge inspiration samt metod- och processtöd i dialogen med det civila samhällets olika aktörer. Arbetet har påbörjats 2016.

Internationellt Centrum för Lokal Demokrati (ICLD) är en organisation som finansieras av SIDA och har SKL som huvudman. Ett av ICLD:s mål är att fungera som ett nav för utbyte av erfarenheter och kunskap om lokal demokrati och god samhällsstyrning. Organisationen önskar ett fördjupat samarbete med Skövde kommun. Samtal om samarbete startade vid Almedalsveckan 2015 som mynnade ut i studiebesök i Skövde kommun från Tbilisi, Georgien. Skövde kommun har beslutat att eventuellt utveckla ett kommunalt partnerskap mellan Tbilisi, Georgien och Skövde kommun

Kunskapsutveckling och arbete – viktigt med starka kopplingar

Från det folkhälsopolitiska programmet:

Det är viktigt att ge barn och ungdomar goda förutsättningar att lyckas i skolan eftersom det finns ett samband mellan skolgång och hälsa under levnadsåren.

Att ha ett arbete innebär en ekonomisk och social trygghet vilket är en av de mest grundläggande samhällsliga förutsättningarna för en god folkhälsa. Det skapar också mervärde genom att känslan av delaktighet och inflytande förstärks.

Vi skapar förutsättningar för det goda livet genom att:

- ge barn och ungdomar möjlighet att bli delaktiga och få inflytande över sitt eget, sina kamraters och samhällets utveckling**

Utifrån resultat från utvärderingen av genomförda aktiviteter i det ungdomspolitiska programmet, Nya Portar, skrevs projektplan för projektet Nya Portar 2. Projektets syfte är att utifrån ungdomars önskemål ge stöd till vuxna och barn att tillsammans utveckla ett långsiktigt demokratarbete på skolor och fritidsgårdar. Det syftar också till att med stöd av en följforskare identifiera viktiga utvecklingsområden.

Under 2016 anställdes ungdomsutvecklare vars uppgift är att skapa en relation till unga och bli en länk mellan unga och kommunala tjänstepersoner och förtroendevalda. Ungdomsutvecklarnas övergripande fokus är att skapa möjligheter för delaktighet och inflytande för unga i Skövde kommun. En ungdomsutvecklare utgår från Nyeport, och två verkar i Södra Ryd tillsammans med områdesutvecklaren. Inför 2017 anses två ungdomsutvecklare som tillsammans jobbar 75 % behövas för att arbetet ska kunna fortskrida på ett önskvärt sätt.

- utveckla förhållningsätt, kompetenser och metoder för att ge stöd i främjandet av fullföljda studier**

Resultaten från en publicerad doktorsavhandling och projektet Fullföljda studier ligger till grund för en planering av aktiviteter inom området fullföljda studier. Under 2016 har Skövde tillsammans med Töreboda och Hjo deltagit i projekt FIL; Fullföljda studier – inkluderande lärmiljöer. I nära samarbete med en forskare har metoder för att främja trygghet och studiero utvecklats och prövats med stor framgång. Projektet fortsätter under 2017.

- **utveckla befintliga och nya arenor för möten mellan barn och ungdomar och arbetslivet (näringslivet, offentlig verksamhet) genom samarbeten kring studiebesök, praktik, feriepraktik, lärlingsplatser och mentorskap**

Utifrån ett politiskt uppdrag med syfte att utreda förutsättningarna för en professionell samverkan och samlokalisering av verksamheter som ska leda till att ungdomar snabbare kommer till arbete, har ett förslag utarbetats av en sektorsövergripande grupp. Förslaget lämnades till politiken hösten 2015. 2016 antogs förslaget och projektet Ung Arena startades i samverkan med Samordningsförbundet. Projektets syfte är att utveckla mötesplatser mellan unga och arbetsliv och planeras pågå under 2016-2018. Ett exempel på sådan aktivitet är projektet Gränsfri, ett innovationslabb som syftar till att utveckla nya metoder för att nå ungdomar som av olika anledningar inte går/har gått klart grundskolan och/eller saknar ett aktivt arbetsliv.

Ung Mentor är ett projekt som startade utifrån kommunens visionsdag 2014, vilken hade rubriken ”Unga är en förutsättning för tillväxt”. Ung Mentor syftar till att skapa möjligheter för ledare inom näringsliv och offentlig verksamhet att få ungas perspektiv på sin verksamhet och att visa ungdomar att de är viktiga för vår samhällsutveckling samt ge dem stöd att hitta ”sin väg” ut i arbetslivet. Projektet utvärderas under 2016 för att se hur det kan fortlöpa under 2017.

Under 2016 startade Skövde kommun upp ett praokoncept som under hösten genomförs på samtliga sektorer. Syftet är att bland annat öppna ungas ögon för kommunen som arbetsplats och vilka olika typer av arbeten som finns inom en kommun. Om uppföljningen som kommer genomföras anses positiv så avses konceptet bli en bestående verksamhet inom kommunen.

Tillsammans – rätten till delaktighet

Från det folkhälsopolitiska programmet:

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Ett starkt och kapabelt civilsamhälle är betydelsefullt för ett samhälles förmåga att hantera problem och kanalisera intressen. Människors kontakter med varandra är en förutsättning för detta.

Barn i utsatta situationer får inte alltid det samlade stödet de behöver. I kommunens verksamheter finns betydelsefulla miljöer såsom exempelvis förskolor och familjecentraler. Kommunen kan förebygga ohälsa hos barn och ungdomar genom att utjämna effekterna av skillnader i livsvillkor i barnens uppväxt. Det är viktigt att alla professioner inom kommunen, speciellt inom skola och socialtjänst utforskar vilka möjligheter som finns för en samverkan kring barn och ungdomar i utsatta situationer.

Vi skapar förutsättningar för det goda livet genom att:

- **intensifiera stödjande insatser till barn i behov av stöd genom att utveckla våra rutiner och arbetssätt för att systematiskt och tidigt möjliggöra en trygg och meningsfull uppväxt**

Projektet ”Utökade hembesök” Skövde kommun tillsammans med Töreboda kommun har ansökt om medel från Västra Götalandsregionens sociala investeringsfond.

Sektor socialtjänst tillsammans med sektor barn- och utbildning har fått i uppdrag att vidareutveckla samverkan runt barn och unga.

Kommunen har sedan 2009 ett arbete inom sektorn för barn- och utbildning rörande ungdomars psykiska hälsa. År 2014 genomfördes en uppföljning, via en enkät, för samtliga ungdomar som går på gymnasier i Skövde, både kommunala och frigymnasier. Resultatet visar att unga kvinnor upplever sin situation ”sämre” än unga män. Detta gäller även skolorienterade frågor och då i synnerhet skolrelaterad stress. Undersökningen ligger till grund för ett utvecklingsarbete där metoden formativ bedömning används. Utvärdering planeras till 2018.

Vidare så har en kursverksamhet om härskartekniker under 2016 lett till uppstarten av ”Självklart!” – för unga tjejers självkänsla. Förstudien avslutas 2016 och projektet avses starta 2017.

• ta tillvara på den energi, kunskap och erfarenhet som finns bland kommunens invånare och ideella organisationer inom den sociala sektorn, för att motverka ensamhet och stärka möjligheten för fler till inflytande och delaktighet i samhället

Volontärtorget är en ideell organisation som med stöd av kommunen utvecklar en paraplyorganisation för ideella organisationer, framför allt inom den sociala sektorn. Syftet är att bredda och öka volontärverksamheten i kommunen. Verksamheten följs årligen upp och ska efter tre år, 2017, utvärderas för att därefter utvecklas vidare.

Utveckla volontärarbetet i civilsamhället genom fortsatt deltagande i det internationella partnerskapsprojektet EVOLAQ.

Övrigt folkhälsoarbete

Exempel på övrigt planerat samverkan/arbete under 2017:

- Utvecklingsprojekt utifrån de folkhälsopolitiska och barn och ungdomsprogrammen
- Drogförebyggande arbete genomförs enligt det drogpolitiska programmet (gäller till och med 2015). Under 2016 reviderades den drogförebyggande policyn.
- Tandhälsan hos barn och ungdomar utvecklas alltmer positivt med fler individer fria från karies. För att ytterligare stärka upp arbetet har en samverkan mellan Folktandvården och Familjecentralen startat. Projektet syftar till att utveckla en samverkansmodell för att tidigt skapa goda munhälsovanor. En första utvärdering genomfördes hösten 2015. Arbetet fortlöper fram till våren 2020.
- Inom Västra Götalandsregionen pågår ett arbete för att utveckla en gemensam hälsodatabas mellan region och kommun så att informationen från skolelevernas hälsosamtal bättre kan tas tillvara. Syftet är att skapa ett bra kunskapsunderlag kring barn och ungas hälsa. Skövde kommun är en av tre pilotkommuner i regionen som under våren ska testa databasens funktioner om alla finansieringsbeslut är tagna.
- Fortsatt arbete med äldres hälsa och säkerhet i samverkan med pensionärsorganisationerna m.fl.

Omvärldsbevakning

För att vara en kommun i framkant är det viktigt att omvärldsspana. Skövde kommun är sedan våren 2013 medlemmar i nätverket Healthy Cities efter beslut i Kommunstyrelsen. Nätverket Healthy Cities är kopplat till WHO och innebär att kommuner, regioner och övriga myndigheter gemensamt arbetar för att lyfta strategiskt viktiga frågor för att främja en jämt fördelad folkhälsa kopplat till social hållbarhet och hållbar utveckling. Genom nätverksmöten ges medlemmarna möjlighet att tillsammans med forskare och andra nyckelpersoner diskutera och lyfta frågor som identifieras som viktiga utvecklingsområden. Resultat som sedan kan tas med hem till respektive medlem för vidare diskussion och bearbetning.

Kostnätverk Östra Skaraborg (KNÖS), är ett nätverk i Östra Skaraborg där det sker erfarenhetsutbyte på olika plan runt området kost. Under regelbundna planerade möten diskuteras exempelvis kommunernas utvecklingsarbete kring kost och kostpolicy. Kommunerna i KNÖS har även ett medlemskap i Skolmatsakademin vilket är ett regionalt nätverk som arbetar aktivt med kost.

Vidare sker samverkan med externa aktörer så som universitet och högskolor, myndigheter och ideella organisationer.

BUDGET ÅR 2017

Östra HSN	776 000
Skövde kommun	776 000
Summa	1 552 000

Område Budget

Attraktiva boendemiljöer/livsmiljöer – sociala och fysiska frågor hänger ihop 130 000

- utveckla en modell för en aktiv och hållbar områdesutveckling (stadsdelar, yttertätorter) med fokus på livsvillkor och livsmiljö 50 000
- utifrån ett mångfaldsperspektiv utveckla mötesplatser där människor får möjlighet att utöka sina sociala nätverk och få det stöd de behöver 50 000
- utveckla dialogen med medborgarna 30 000

Kunskapsutveckling & arbete 450 000

- ge barn och ungdomar möjlighet att bli delaktiga och få inflytande över sitt eget, sina kamraters och samhällets utveckling 100 000
- utveckla förhållningssätt, kompetenser och metoder för att ge stöd i främjandet av fullföljda studier 100 000
- utveckla befintliga och nya arenor för möten mellan barn och ungdomar och arbetslivet (näringslivet, offentlig verksamhet) genom samarbeten kring studiebesök, praktik, feriepraktik, lärlingsplatser och mentorskap 250 000

Tillsammans-rätten till delaktighet 75 000

- intensifiera stödjande insatser till barn i behov av stöd genom att utveckla våra rutiner och arbetssätt för att systematiskt och tidigt möjliggöra en trygg och meningsfull uppväxt 50 000
- ta tillvara på den energi, kunskap och erfarenhet som finns bland kommunens invånare och ideella organisationer inom den sociala sektorn, för att motverka ensamhet och stärka möjligheten för fler till inflytande och delaktighet i samhället 25 000

Utvecklingsarbete/Övrigt 897 000

Utvecklingsarbete (utifrån de folkhälsopolitiska och barn- och ungdomspolitiska programmen)	700 000
Drogförebyggande arbete	50 000
Utvecklingsarbete, övrigt	147 000

1 552 000